



Məhəmməd İQBAL

Qızıl gül

*Sənə tanış deyil dörd və qəm dadı,
Yaralar almıdın, ağrın olmadı.
Dünyaya bəzəksən, qəmsiz yaşadı,
Mən isə heç zaman səntək olmadım.
Rahatlıq içində yaşarsan, ey dürr,
Mənimsə içimdə atəş püskürür.*

*Dərmərəm mən səni heç zaman, inan,
Sakicə baxaram sənə uzaqdan,
Ayırmaq olarmı güllü budaqdan?
Yox, bu hiss fikrindən keçməz heç zaman.
Zahid zikrləri məndən çox uzaq,
Sən gülə bülbülün göz-lərlə bax.*

*Yüz ləçək-yüz dilin, susqunsan amma,
Yüz qfıl ardında yatır müəmma,
Sipayda böyüdük, buxova uyumam,
Sənintək, ruhumu bağlarda qoymam.
Sınıra sığmaram ətrintək, ey gül,
Hər yanda təlatüm axtarır könlü.*

*Hissim adamları qandırmasın qoy,
Yağım möminləri yandırmasın qoy,
Süstlüyüm zalimə san olmasın qoy,
Şeirim Cami-Cəmsidə tay olmasın qoy.
Dünyaya nur verən od axtarıram,
Qəlbləri fəth edən ad axtarıram.*

Haqqın hüzzuru (Hicaz ərməğanından)

Mülk, mal naminə heç nəyə sahib olmayan o yolçu nə gözəldir. Onun könlü dostlarının nəsihətlərinə o qədər də qulaq asmaz. Onun atəşli ahına köksünü aç, bir ahı yüz il-lik qəm və kədəri məhv edir.

• Könlümüzü aşıqlar alıb getdilər. Onlar alov kimi sönlüb getdilər. Gəl bir ləhzə avam ilə görüş, anlaş. Həvəs şərabı içdilər və çıxıb getdilər.

• Mənim varım-yoxum haqqında danışdır. Mən utancaqlıqdan ağzımı açmadım. Könlü diri insanların söcdələrini bilirsen, mənim söcdəmi gör və mənə söcdəmə görə dəyər ver.

• Könlüm keyfiyyət və kəmiyyət müəmmasını həll etmək yolundadır, görüşü Aydın və ulduzların daha yüksəkdir. Ona cəhə-nəmdə bir viranə ver. Çünki bu kafir tənha-lığı çox sevir.

• Bu su və çamur (insan) nə böhranlar içində qıvrılır! Eşq bir könlü üzündən yüz-lərlə müşkülə uğradı. Bir nəfəs hüzzur və sü-

kut mənim xanəmdir... Aciyin mənə, işim könlü düşdü.

• Cahani öz varlığından vücuda gətirən kimdir? Ondakı gözəllik kimin pərdə-siz, oyan-böyan təcəllisidir? Mənə şeytandan uzaq dur deyirsən. Gəl belə baxaq, şeytanı kim yaratdı, kim böyütdü?

• Mənim hər bir qeyddən sıyrılmış olan üreyim əzab içindədir. Əcaba Cənab-i Haq məni azarlayacaqmı, yoxsa lütf ilə xitab ed-cək? Mən daha şeytanın könlünü incidə bil-mərəm. Mənimki, ara-sıra sadir olan günah, bir doğru iş yapmaqdır.

• Ey Ümmü Əmr, sevgilim, sən şərab qə-dəhini bizdən əsirgədin. Halbuki qədəh sağ əlində idi. Əgər sevmək üsulu bu isə, qədə-hi və şüşəni Kəbə divarına çırp.

• Daxili dünyasında yaşayan insanlar kö-nüllərində əsiridirlər. Onlar başdan-ayağa qədər dörd olub, dərman qəbul etməzlər. Sən nə üçün bizdən söcdə diləyirsən? Padi-şahlar dağılmış kənddən vergi almazlar.

• Mən qonağı olmayan bir yola gedirəm. Əkdüyüm toxumlar məhsul verməz. Mən qəndən zərrəcə də qorxmuram, amma mə-nə könlümü yaraşmayan qəm vermə.

• Mənim şərabımı, qədəhi cılız olanlara vermə. Bişgin, yetişmiş şərabı xamlara ver-mə. Qiğilətimin qamışdan uzaq olması daha yaxşıdır. Onu eşq əhlinə ehsan elə, avama vermə.

• Tələb yolunda bu mübarizə, bu böhran səndə yoxdur. Səndə bu dörd, bu yara, bu hümma və iztirab yoxdur. Mən la məkəndən qaçdım, çünki orada gecə yanlarını ilodən fəryad və fəğanlar yoxdur.

• Mənə bu cahanda qiyamətlər qopara bi-ləcək ver bir qüvvət! Yeri-göyü başqa cürə şəkildə! Bizim torpağımızdan başqa bir

Adəm yarat. Bu mənfəət və ziyan dalınca qaçan insanları öldür, məhv et.

• Günəşi də var, ancaq qarantlıq bir dün-yadır. Doğru deyə yaratdığı, düşündüyü şey-lər başdan-ayağa xətdir. Bilirməm nə za-mana qədər bir viranəni insan-qanı ilə bəslə-yəcəksən (ey Qadir!).

• Ey qul sahibi, məndən razı ol, başqa bir şey istəmə. Getməyimi əmr etdiyin yoldan ayrılmam. Lakin bu cahilə (!) "Eşşəyə Ərəb atı de" - desən, deyəmmərəm".

• Köksümdə sevinc nədir bilməyən bir könlü var. Torpağımın ovcunda nə bir atəş var, nə də bir işiq. Hüzzurunda olduğumu hiss etmədən qıldığım bu namazın savabını mən-dən al, istəmirəm. Bu mənim çiyində bir yükə dönür.

• Dindən, vətəndən necə danışım? Axı bu sözləri açıqca söyləmək imkansız! Mənə gücənmə, mənə qarşı sevgi və şəfqət göstər-mədiyim üçün bu qədim kilsəni inşa elədim.

• Firəng tüzəğinə düşmüş müsəlman, kö-nül dediyini öldə edəmməz asan. Başqaların-qapısına sürtdüm üzümü, artıq bu üz Əbuzor və Salman kimi səcdəyə qapanan-maz bir an.

• Nə bu cahani istərəm, nə o cahani. Ca-nın sirrini anladım, bu da mənə kaf! Mənə bir söcdə ehsan elə ki, onun atəşi və sevinci ilə yeri-göyü vəcdə götürüm.

• Vücudunun rahatlığını axtaran bu in-sandan istəyin nədir? Bu əsən külöklər məni titrədir. Dan üzü Cavidə söcdədə gördüm. Onun danı ilə gecəmin üzünə bər-bəzək gə-tir!

• Fəqihi cahil və yaxını iman sahibi ol-mayan o qövmün işlərini asanlaşdır, Ya Rəb-bi! O qədər görünməyəcək şeylər gördüm ki... Anam məni doğduğu yerdə daş doğa idi.

• Bu dörd verən baxış nə qədər sürür? Gözümüz öndə dayanıb bütülər? Nəmrudun duz-çörəyi ilə bəslənəcək, bu bütəkəndə İbrahim oğulları nə vaxta qədər.

• Ötüb gedən zövq və sevinc geri gələ-mi, gəlməzmi? Hicazdan dadlı bir külək əsərmə, əsməzmi? Bu fəqirin artıq vədəsi gəldi. Sirdən vaqif olan bir kimsə gəlməni, gəlməzmi?

• Əgər o sirri bilən gələrsə, ona könlü-ri yaxıb yandıracaq bir nəğmə ehsan elə. Ümmətlərin qəlbini ya bir Musa, ya da ney çalan ruhlara təsir edən bir hakim, tər-təmiz hala gətir.

• Mənim malım-mülküm dördə aşına bir könlüdür. Qismətim boğuc bir fəryad. Mə-nim məzarım üstünə lələ çox gözəl yaraşır, çünki o hom susur, hom də qanlı-qanlı tər-nüm edir.

• Kimsənin sevgisini qazanmağı bilməz. Sinosi dörd nədir, qəm nədir, bilməz. (Ya Rəbbi), öylə bir torpağa nəfə etdim ki, ye-məkdən və ölməkdən başqa bir şey bilməz.

• Könlümüz yanımızdan ürküb qaçıb. Sa-dəcə şəkildə qalmış, mənəvi, daxili üzü gö-rə bilməmiş. O Haqq dərğahından qovulan (şeytan) var ha! O bizdən daha yaxşıdır, çün-ki Haqq onu görmüş, bizi isə eşitmişdir.

• Cəbrayıl bu hay-hayı, bu iztirabı bil-məz, çünki Haqqı aramaq məqamına yetiş-məmişdir. Onu, arzusunun həmə acı, həmə dadlı tərəfləri olduğunu yaxından bilən bu biçərə qulundan soruş.

• Mən bu məclisin gecəsini bəzədim. Ay kimi dönüşüm məni yavaş-yavaş kiçilti. La-kin mən artıq silinib getmişdim.

• Göyüzü, Cəbrayılın könlünü parçalayan belə bir dövrəni hər zaman görməz. Orada, kafirin yonduğu büto məmünün tapındığı gö-zəl bir məbəd ucaldılar.